
Musikpolitiskt program

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1. Inledning	3
2. Återstarten för kulturen pågår fortfarande	4
3. De sociala trygghetsystemen.....	6
4. Offentliga satsningar på musik.....	8
5. Arbetsmarknaden för musiker	10
5.1. Inkomster från livegig	10
5.2. Upphovsrättsliga intäkter	12
6. Jämställdhet.....	14
7. Arbetsmiljö	15
8. Sexuella trakasserier	17
9. Diskriminering.....	18

1. Inledning

Musikerförbundet representerar Sveriges professionella musiker och artister. Vi vet att musiker tillför mycket till det svenska samhället, och ska därmed självklart ha rätt till en trygg vardag, arbetsmiljö och även få ta del av det ekonomiska värde vi skapar.

Musikbranschens struktur gör att arbetsituationen i de flesta fall inte påminner om den generella struktur som arbetsmarknaden har. Musiker är egenföretagare, frilansare, anställda eller en kombination av dessa. Det gör att dagens trygghetssystem inte är anpassade till vår bransch eftersom dagens system bygger på traditionella anställningar. Därför behöver systemen anpassas och uppdateras för att skapa samma trygga situation för samtliga inom kulturens ekosystem.

Musikers arbetsplatser kan variera från dag till dag vilket gör att arbetsmiljön riskerar att variera om inte samma riktlinjer och krav gäller för samtliga arrangörer. I arbetsmiljöarbetet ingår också att säkra en trygg arbetsituation oavsett vem du är. Musikbranschen behöver skyndsamt förbättra sin representation och sitt antidiskrimineringsarbete. Det gäller både organisationer, institutioner och bolag.

Musiker verkar mitt i den snabba digitala utvecklingen. Ersättningsmodellerna inom detta område behöver ständigt bevakas och regleras i linje med samtiden.

I detta musikpolitiska program lyfter vi fram de utvecklingsområden som är viktigast just nu för yrkesverksamma musiker. Programmet uppdateras årligen och ska ge politiker och opinionsbildare en större inblick i musikernas verklighet och dess utmaningar.

Vi uppmanar beslutsfattare att prioritera uppgiften att stärka och lyfta musikbranschen med hjälp av våra skarpa förslag.

2. Återstarten för kulturen pågår fortfarande

Bakgrund:

Musikbranschen är en av de branscher som drabbades hårdast under pandemin. Musiksektorn befinner sig fortfarande i konsekvenserna av detta och kulturlivet har inte återhämtat sig helt ännu. I regeringens budget för 2023 lyser ytterligare åretstartsstöd med sin frånvaro.

Problembild:

Kulturlivet har inte återhämtats sig helt efter pandemin. De som hade fullbokade kalendrar och därmed drabbades hårdast när den slog till, har många idag fullt upp igen, då alla spelningar som flyttades fram ska genomföras kanske även parallellt med nya bokningar. Däremot vittnar branschen om att publiken inte är tillbaka i samma utsträckning som före pandemin. Något som saknas mycket är också den scentekniska kompetensen, som många fått andra uppdrag i närliggande digitala branscher.

Vi har också tre årskullar examinerade musiker som inte har kunnat etablera sig mer än i undantagsfall. Dessutom har vi ett mycket försvagat mellanskikt av professionella musiker, som snabbt behövde ta brödjobb för att klara sin försörjning och som nu inte verkar vilja släppa detta och gå tillbaka till professionen musiker i samma utsträckning som före pandemin. Således hade det krävts fortsatta återstartsmedel för att återbygga kompetens och publik behövs fortfarande.

Ljusglimten i årets budget var att regeringen satsade medel på fler för långa stipendier under en treårsperiod (40 mkr för 2023), men i övrigt lyste alltså återstartsstöd för branschen med sin frånvaro.

I Kulturanalys faktablad ”Kulturarbetsmarknaden efter pandemin” konstateras att arbetsmarknaden i stort är återhämtad efter pandemin, men det som inte sägs är att kulturlivets ekonomi fram till och med juni 2023, fortfarande har återstartsstöd i systemet.

Andra negativa trender att bevaka noga är hur de inledande begränsningarna i publikantal påverkade det ekonomiska inflödet för arrangörer och därmed även musikers gagenivåer. Kulturutbudet har också inledningsvis tenderat att smalna av, dels eftersom budgeten varit begränsad, dels eftersom arrangörer valt mer kommersiellt säkra bokningar. Denna problematik är ytterligare en anledning att förlänga återstartsmedel.

Trots lättnader i a-kassan har musiker haft stora problem att få ersättning från försäkringen. Problemet har funnits tidigare men tydliggjorts under pandemin. Redan innan pandemin fanns det stora brister i systemet, vilka nu förstärkts och synliggjorts ännu mer. För att beviljas stöd från a-kassan krävs att man söker arbete, men inte inom ramen för det egna företaget. Det blockerar möjligheten för musiker att arbeta inom sina kompetensområden då branschen i stort bygger på eget företagande.

Önskvärt läge:

Återstartstiden för kulturlivet och dess aktörer måste fortsatt tas på allvar och stöttas långsiktigt. Utöver regeringens 3-åriga satsningen på höjda anslag till långa stipendier till kulturskapare, behöver arrangörer och främjandeorganisationer också omfattas av framtida återstartsstöd.

Arbetslöshetsersättningen måste reformeras för att anpassas till musikers arbetsmarknad. Inom den kulturella sektorn bör möjlighet ges att söka arbete inom sin yrkeskompetens, även för de som har ett företag. Dessutom behöver ersättningsperioden förlängas.

Musikerförbundet kräver att

- De höjda anslagen till långa stipendier permanentas
- Fler återstartsmedel anslås i budgeten för 2024 och 2025 i form av riktade projektstöd till arrangörer och främjandeorganisationer
- A-kasssystemet reformeras så att musiker aktivt kan söka uppdrag i egen firma
- A-kassans ersättningsperiod förlängs

3. De sociala trygghetssystemen

Bakgrund:

Kulturarbetarna har ett lika långt och produktivt arbetsliv som andra yrkesgrupper och våra skattepengar är ett viktigt bidrag till finansieringen av de allmänna trygghetssystemen. För oss är det därför också en självklarhet att kulturarbetare ska få ta del av de trygghetssystem som samhället erbjuder.

Musikers arbetssituation är unik på flera sätt och påminner inte om de traditionella anställningsformaten som dagens trygghetssystem är baserade på. Även arbetstiderna ser annorlunda ut vilket även påverkar musikers möjligheter att ta del av trygghetssystem som är anpassade efter traditionella arbetsförhållanden.

Problembild:

När musiker och artister behöver tillgång till det sociala skydds nätet i form av a-kassa, sjukersättning, föräldrapenning eller liknande, stöter de ofta på hinder. Arbetade timmar är svårt att definiera och rapportera som musiker då många timmar läggs ner på att komponera eller repetera, vilket inte sällan sker i hemmet. En musiker som har F-skattsedel och åker på turné en del av året, har problem att kvalificera sig för a-kassa eller sociala försäkringar utifrån dagens regelverk. Konstnärsnämnden har i rapporten “Coronapandemins konsekvenser för konstnärers villkor 2021, 30 juni 2021” påvisat flera aspekter på hur kulturarbetares ekonomi skiljer sig från övriga samhällets, och hur svårt de har att tillgodogöra sig trygghetssystemen.

Många musiker lever även delvis på arbetsstipendium en del av året. Denna inkomst kan idag inte räknas med som ersättningsgrund, trots att pengarna är menade som en lön för att förvalta sitt hantverk.

Eftersom dagens regelverk bygger på att en tillsvidareanställning med heltid är norm blir det svårt att kvalificera sig när man arbetar inom kultursektorn. Musikbranschen domineras av korta anställningar där många frilansar och är egenföretagare. Om musiker och artister stängs ute från trygghetssystemen på grund av hur kulturområdets arbetsmarknad är konstruerad, måste politiken göra anpassningar för att möta musikers behov. En musiker kan exempelvis arbeta med repetitioner en period för att sedan arbeta på, eller vid, scenen under en period. En musikers arbetstimmar kan med andra ord disponeras på flera olika sätt och blir sällan synliga i siffror.

När A-kasseperioden är slut hänvisas arbetslösa till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program (jobb och utvecklingsgarantin). Vi ser att även denna åtgärd omfattas av ett regelverk som inte hängt med i utvecklingen och behöver, likt a-kassan, anpassas för den grupp som Musikerförbundet representerar.

Även möjligheten till barnomsorg är ett problematiskt område för samtliga inom kulturområdet då arbetstiderna ofta är förlagda till kvällar och helger.

Önskvärt läge:

För att även musiker skall kunna ta del av de trygghetssystem som samhället idag erbjuder så krävs en anpassning till musikers arbets- och anställningssituation.

Ersättningsmodellerna bör beräknas minst på en årsinkomst för musiker med hänvisning till det ojämna inkomstflödet som ligger i yrkets natur. Där bör även arbetsstipendium räknas med för att få en så verklighetstrogen beräkning på inkomst som möjligt.

Ett exempel på en bra åtgärd sker genom Musikalliansen som är ett aktiebolag med statligt stöd från Kulturdepartementet via Statens kulturråd. De anställer musiker för att skapa trygghet och stabilitet mellan uppdrag och anställningar. Vi vill att medel skjuts till så att fler musiker kan ges den möjligheten. Idag finns alliansmodellen inom musik, teater och dans. Vi vill även se en utvecklad alliansmodell där fler yrken inom scenbranschen som exempelvis tekniker, producenter och stagehands blir inkluderade.

För att omfatta samtliga inom kulturområdet behöver Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska åtgärder anpassas och ses över för att inkludera arbetsmarknaden som kulturen representerar.

För att möjliggöra samma trygghet för musiker så måste även barnomsorgen utvecklas. Det måste finnas möjligheter till barnomsorg på kvällar och helger för att inkludera de behov som finns.

De sociala trygghetssystemen måste vara anpassade till musikers yrkesverksamhet så att även musikers arbetsituation och anställningsform representeras och omfattas i regelverken.

Musikerförbundet kräver att

- Samtliga ersättningsmodeller beräknas per helår
- A-kassesystemet anpassas till musikers arbetsituation
- A-kassans ersättningsperiod förlängs
- Alla statliga stipendier ska ligga till grund för inkomstberäkning
- Mer medel anslås till Musikalliansen, så att fler fritt verksamma musiker ska omfattas
- Alliansmodellen utökas för att gälla fler yrken, exempelvis tekniker, producenter och stagehands
- Jobb och utvecklingsgarantin anpassas till musikers verklighet
- Barnomsorg införs på obekvämt arbetstid i landets alla kommuner

4. Offentliga satsningar på musik

Bakgrund:

Musiker ska kunna vara yrkesverksamma med bra villkor inom alla delar av musikfältet i hela Sverige. Det ska finnas en arbetsmarknad i hela landet, såväl storstad som landsbygd.

Problembild:

En underfinansierad kulturpolitik

De offentliga anslagen för konstnärliga verksamheter och projekt är underfinansierade. Det konstaterades senast i den statliga återstartsutredningen ”Från kris till kraft” (SOU 2021:77). Först och främst behövs en förstärkning av ekonomiskt och strukturellt stöd till det fria kulturlivet i form av stipendier till kulturskapare och stöd till arrangörer och främjande infrastruktur som allianser och centrumbildningar. Samtidigt bör kulturanslagen omfördelas och prioritera anställningar av musiker inom konstnärlig produktion med likvärdig anställningstrygghet som administrativ personal.

Musik i hela landet

Musiker etablerar sig oftast i storstadsregionerna. Där finns ofta mer uppbyggd infrastruktur i form av högre utbildning, musikbolag, konsertscener med en stor, löpande verksamhet och främjandeverksamhet för professionella. Där finns också naturligt ett större nätverk av kollegor. Som professionell musiker spelar du däremot ofta på andra platser än där du bor och i många fall även internationellt.

Centraliseringen av kreativ kraft riskerar att dränera mindre städers och landsbygdens kulturutbud och föreningsliv och civilsamhälle har sällan tillräckliga resurser för att kunna arrangera ett kontinuerligt och brett utbud av konserter på professionell grund.

I nuläget är det frivilligt för kommuner att bedriva kulturskola. Kommunala besparingar kan tvinga kommuner att prioritera bort kulturskolan. Kulturskolans erbjudande varierar och vissa instrumentgrupper faller bort inom undervisningen.

Vi ser också stora risker för minskad återväxt och en ökad centralisering om studieförbundens musikverksamhet på kommunal nivå skulle minska i omfattning.

Önskvärt läge:

Före pandemin diskuterades kring en statlig musikutredning. Hösten 2019 hölls ett riksdagsseminarium där frågan lyftes med argument som att den statliga kulturpolitiken behöver uppdateras för att spegla och främja en verklighet som förändrats sedan politiken utformades. Coronakrisen har hjälpt oss att lyfta kulturens sårbarhet men också dess möjligheter framåt. Nu anser vi att tiden är kommen för en större utredning av musiklivets villkor och behov.

Vi vill se fler musiker anställda eller anlitade på Sveriges scener i både kommunal, regional, statlig eller privat regi. Det kan bli verklighet med höjning av anslagsramen, men även med omprioritering av nuvarande anslag. Det behövs också fler kompetenta, kontinuerliga och stabila konsertarrangörer i hela Sverige.

Vi vill också se att fler politikområden bidrar till finansiering av kulturen i de fall det finns samhällsvinster att göra på andra områden som hälsa, integration och så vidare.

Med ett företagsstöd riktat till kreativa och kulturella branscher i mindre städer och glesbygd skulle storstadskoncentrationen motverkas och fler arbetstillfällen skulle skapas för musiker över hela Sverige. Tillsammans med föreningslivet är kulturskolan och studieförbunden viktiga nav för musikalisk kompetens på kommunal nivå. Vi vill se fortsatt vitala musikverksamheter i

studieförbundens regi och vi vill se en avgiftsfri kulturskola i alla Sveriges kommuner, som erbjuder ett bredare urval av instrument och genrer samt undervisningsmetoder för att nå ut till fler barn och unga. En starkare kulturskola med bredare kompetens i alla Sveriges kommuner skulle ge hela Sverige ett musikaliskt kompetenslyft och bidra till fler arbetstillfällen inom hela musikfältet.

Musikerförbundet kräver att

- En statlig musikutredning tillsätts
- De statliga, regionala och kommunala kulturstöden ökar med en målsättning att anställa fler musiker eller ekonomiskt stödja fritt verksamma musiker
- Näringslivsstöd för kulturella och kreativa näringar i glesbygd tas fram
- Kommunerna ska erbjuda avgiftsfri kulturskola
- Kulturskolan breddar sitt utbud av instrument- och ensemblekurser, pedagogiska metoder och genrer
- Studieförbundens roll som musikaliska nav säkras och stärks

5. Arbetsmarknaden för musiker

5.1. Inkomster från livegig

Bakgrund:

Inom musikeryrket råder det hög konkurrens om jobben. Till stor del behöver musiker även vara entreprenörer för att hitta nya vägar för att nå publik. Antalet musiker med F-skatt ökar stadigt och frilansare som fakturerar för sitt arbete utgör en majoritet av branschen.

Problembild:

Musiker med F-skatt befinner sig i en arbetsrättslig gråzon, vilket arbetsgivare utnyttjar till musikerns nackdel. Vanligt är att arbetsgivaren skickar ut ett fakturaunderlag till musikern där musikern förväntas lägga på den Skatteverket fastställda skatterabatt trots att den faktiska kostnaden för musikern är betydligt högre. Det gör att många musiker och artister känner sig tvingade att konkurrera om *gigen/arbetstillfällena* med dumpade *priser/gager*. Anser uppdragsgivaren att musikern är för dyr, väntar det alltid någon annan runt hörnet som är redo att acceptera dessa villkor.

Inom orkestrarna pressar uppdragsgivarna priserna och musikbranschen håller på att utvecklas till en låglönemarknad där allt färre kan leva på sitt arbete. Riktigt oseriösa uppdragsgivare argumenterar även ibland för att PR-värdet är betalning nog. Oetablerade musiker och artister förväntas acceptera skambud för att få in en fot i branschen med välbetalda spelningar i framtiden när karriären tar fart. Detta skapar en osund konkurrenssituation för alla som verkar inom musikbranschen. I förlängningen drabbar det även lönesättningen för musikerkollektivet i stort, oavsett om ersättning för arbetet betalas ut som lön eller via faktura. När tillräckligt många pressas till gigen under minimiersättningarna dumpas gagerna för alla.

Önskvärd läge:

Musikerförbundets riksmínimtariff anger den absoluta lägstanivån på gager och andra ersättningar som en musiker bör acceptera i lön eller på faktura när man engageras av arrangörer med eller utan kollektivavtal. Gager inom livemusiken riskerar ständigt lönedumpning vilket måste motverkas. Tariffen ska ses som en lägsta nivå på samma sätt som kollektivavtal används i andra branscher. Självklart är målsättningen att den faktiska ersättningen ska vara betydligt högre än tariffens nivåer.

Arrangörrens intäkter ökar med livemusik och då bör musiker och artister få en rättmätig del av det ekonomiska värde som de genererar. När skattepengar används för att finansiera musiker bör denna tariff därför användas som norm. Kulturrådet har anammat tariffen, vilket innebär att alla aktuella arrangemang som de finansierar ska följa den. Detta borde gälla i hela den offentliga sektorn.

Ett annat sätt att minska riskerna för lönedumpning och öka tryggheten för musiker skulle kunna vara att införa ett RUT-avdrag för musiker och artister. Det skulle också motverka den svartmarknad som idag är stor i vår bransch då privata arrangörer, men även flera näringsidkare och företag gärna vill betala svart. Skattesystemet för ensamföretagare bör också anpassas för att även fungera väl för musiker.

Arrangörer av livemusik har ofta väldigt lite och ibland inga offentliga medel i stöd.

Musikerförbundet kräver att

- Riksminimitariffen ska gälla i hela den offentliga kultursektorn i det fall tillämpligt kollektivavtal saknas.
- Musikskapare ska få en rimlig del av det värde som deras musik skapar
- Ett RUT-avdrag för kulturarbete införs
- Livemusiken stärks genom bättre förutsättningar och fler scener

5.2. Upphovsrättsliga intäkter

Bakgrund:

För många musikskapare är upphovsrättsliga intäkter, det vill säga intäkter som genereras vid spridningen av deras verk och prestationer, en viktig inkomstkälla. Med den digitala tidsåldern utmanas upphovsrätten ständigt av bland annat nya digitala affärsmodeller och stora internationella aktörer.

De stora aktörerna har en dominerande ställning på marknaden och ställer ultimatum på avtalsvillkor där de nya affärsmodellerna exempelvis kan innebära totala utköp av musikskaparnas rättigheter för ett lågt engångsbelopp. Tekniken fortsätter att utvecklas i snabb takt, marknaden ändras och maktförhållandena förskjuts genom att gå från musikskaparna till musikplattformar och musikbolag.

Musik har aldrig varit så lättillgängligt som den är idag. Mer än 90 procent av all musikförsäljning består idag av digital försäljning och framför allt genom streaming av musik på olika digitala plattformar. Kostnader som tidigare existerat med anledning av pressning, distribution, lager och transport har försvunnit. Trots dessa förutsättningar har ersättningen till musikskaparna aldrig varit så låg som den är idag.

När en individ streamade en låt på internet erhöll skivbolagen år 2019 mellan 0,6 öre (Youtube) och 12 öre (Tidal) från streamingtjänsten. Spotify betalade 4–5 öre per stream om låten streamades på Spotifys premiumtjänst (betalande abonnent). Streaming på Spotifys annonstjänst gav endast 0,5 öre per stream. I vilket territorium låten streamas, låtens längd och streamingtjänstens avtal med majorbolagen om garantiersättningar är andra faktorer som ytterligare kan påverka ersättningen negativt för independentskivbolag och följaktligen för artisten.

De flesta independentskivbolag använder sig av en aggregator (digital distributör) för att samla in intäkterna från streamingtjänsten. Aggregatören kan debitera en avgift på upp till 25 procent av intäkten. En miljon lyssningar på Youtube kan således ge mindre än 5 000 kronor till skivbolaget, en intäkt som skall fördelas mellan skivbolag och artist enligt avtalet dem emellan. Om artistens royalty är 15 procent erhåller hen således 750 kronor vid en miljon kvalificerade lyssningar på Youtube. För en artistgrupp med fem medlemmar blir royaltyn 150 kronor per person (innan skatt och sociala avgifter) om pengarna fördelas jämnt. Det är hög tid att börja ge de som skapar musiken en rimlig ersättning!

Royalty är vidare ett privilegium som inte heller normalt tillfaller medverkande musiker. Dessa musiker får en låg engångsersättning i utbyte mot att deras prestation överläts till bolaget samtidigt som det förutsätts att bolaget erhåller en obegränsad nyttjanderätt av deras prestation för all framtid – utan att musikern har rätt till någon som helst royalty. En rättvis fördelning av de digitala intäkterna kan bara bli verklighet genom att lagstiftningen uppdateras utifrån dagens förhållanden.

Problembild:

Incitamentet till att skapa musik minskar i samma takt som det blir svårare för musikskapare att försörja sig. Musikskapare måste erhålla en garanterad rätt till ersättning som inte kan förhandlas bort – en oavvislig ersättningsrätt. Denna ersättningsrätt bör rimligen betalas av den tjänst som tillgängliggör ljudupptagningen och samlas in och fördelas av en kollektiv förvaltningsorganisation, vilket för de utövande konstnärernas del i Sverige är SAMI.

Idag är det lätt för musikskapare att självmant både skapa och ge ut musikaliska verk direkt från hemmet. Många musikskapare och utövande konstnärer gör detta och ingår avtal med musikbolag utan att ens ha kännedom om vilka rättigheter de har och vad deras värde är. I värsta fall pressas musiker till friköp som leder till att de helt går miste om alla framtida inkomster verket genererar.

Önskvärt läge:

Det är viktigt att musikskaparna får information om och lär sig vilka rättigheter de har samt vilket värde deras verk genererar. Det kan inte fungera så att det redan på förhand sätts en prislapp på musikaliska verk innan dessa har tillgängliggjorts till allmänheten. Dagens teknik skulle idag kunna medföra att den ekonomiska ersättning som ett verk genererar kan fördelas utifrån den faktiska användningen.

De digitala streamingplattformarna använder sig idag av en marknadsandelsbaserad ersättningsmodell där pengarna fördelas procentuellt mellan det totala antalet lyssningar. Denna ersättningsmodell gynnar stora mainstreamartister på bekostnad av mindre etablerade artister samt gör det lukrativt att köpa streams och sätta upp ”stream farms” där hundratals konton spelar en viss låt upprepat. En användarcentrerad ersättningsmodell där ersättningen utgår ifrån det individuella kontot skulle vara betydligt mer rättvis. Ersättningarna från varje månadsabonnent delas då mellan de artister som prenumeranten lyssnat till. En användarcentrerad modell skulle motverka den orättvisa inkomstfördelning som råder idag, motverka streamingfusk samt ge möjlighet för konsumenten att styra vart sina pengar går.

Musikerförbundet kräver att

- En oavvislig ersättningsrätt för musikskapare införs på digitala plattformar
- Totala friköp av musikrättigheter motverkas
- Musikskapare ska få en rimlig del av det värde som deras musik faktiskt skapar
- Streamingtjänsterna går över till en användarcentrerad ersättningsmodell

6. Jämställdhet

Bakgrund:

Musikbranschen är den minst könsbalanserade branschen inom kultursfären. Många satsningar har gjorts för att rätta till problemen, men än är det långt ifrån jämställt. Trots att musikutbildningar ofta har fokus på kvantitativ jämställdhet så händer det sedan något när man kliver in i yrkeslivet. Musikbranschen vittnar om att det idag finns en övervikt av män i branschen. Orsakerna till detta är flera, men musikbranschens intresseorganisation Musiksverige har i spåren efter #metoo-rörelsen vid undersökningar sett att män i maktpositioner ofta har en dämpande effekt på kvinnlig representation. Musikbranschen styrs ofta på männens villkor. Ett undantag är dock orkestrarna som anställer musiker genom provspelningar, där de sökande är helt anonyma. Resultatet har blivit att orkestrarna har en balanserad könsfördelning.

Genom musikhistorien har vi dessutom sett att kvinnliga musiker inte ges samma plats och betydelse som manliga musiker. Det behövs fler synliga förebilder som är kvinnliga musiker.

Problembild:

För att alla ska kunna verka på samma villkor och förverkliga sina ambitioner i musikbranschen, oavsett vilket kön du har, så krävs det förändringar. Trots att obalansen påvisats under många år går förändringsarbetet alltför långsamt och det är fortfarande männen som dominerar i organisationer, på scener, på festivaler, i styrelserum och i studios med mera. Stelbenta värderingar och könsmönster måste brytas för att ge plats åt nytänkande och utveckling. I Sverige finns sedan några år en Jämställdhetsmyndighet som skulle kunna fokusera på musikernas problembeskrivning. Musikbranschen bär ett stort ansvar då musik är något som varje människa berörs av och relaterar till. Unga människor växer upp med musik och påverkas av förebilder i musikvärlden. Detta cementeras om vi inte bryter mönstret. Kvinnliga förebilder inom musikeryrket ska inte vara ett undantag.

Önskvärt läge:

Vi vill se en öppen inkluderande musikbransch som är jämställd på alla nivåer.

En bransch där kön eller könsidentitet inte styr ditt yrkesval, ditt val av instrument eller din möjlighet att jobba i branschen. Arbetsplatser där det finns en könsfördelning på 50/50 är de mest välfungerande med en hälsosam arbetsmiljö. Utbildning och information är en beprövad god väg till förändring, för arrangörer, arbetsgivare och musikbranschen i stort. Jämställdhetsmyndigheten kan med fördel få uppdraget, och ekonomisk möjlighet, att under en period fokusera på jämställdhet i musikbranschen. Driva projekt och skapa utbildningar för att fortbilda och informera musikbranschen och aktörer kopplade till branschen. Inte minst med stärkande verksamheter som till exempel särskilda ledarskaps- eller styrelseutbildningar för kvinnor.

Musikerförbundet kräver att

- Könsfördelning 50/50 på samtliga arbetsplatser eftersträvas
- Särskilda statliga medel avsätts till Jämställdhetsmyndigheten för jämställdhetsarbete i musikbranschen
- Särskilda utbildningar i normkritik skapas och riktas till arrangörer och musikbranschen i helhet
- Särskilda branschspecifika program och ledarskapsutbildningar tas fram för kvinnor i musikbranschen.

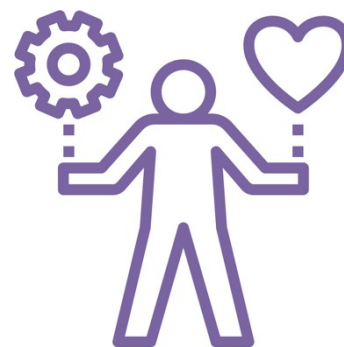
7. Arbetsmiljö

Bakgrund:

Ingen musiker ska gå sönder på jobbet, varken fysiskt eller psykosocialt. Inom musikbranschen förekommer ofta tillfälliga scener eller arbetsplatser som byggts upp för en eller ett par kvällar. Arrangörer ser inte heller alltid inhyrda musiker som en del av personalen. Pausrum, loger eller andra lokaler utanför scenen är inte alltid anpassade för att ett arbete ska kunna utföras och det kan ofta uppstå situationer som leder till stress och annan psykisk ohälsa. Många musiker saknar en fast arbetsplats och behöver därför kunna lita på att arrangörerna tagit sitt arbetsmiljöansvar på allvar.

Problembild:

Att många musiker saknar fast arbetsplats gör det också synnerligen viktigt att kontrollerande myndigheter ofta och noggrant ser över arbetsmiljön på de ställen som anlitar musiker. Det finns svårigheter för de regionala skyddsombuden, där intentionen med arbetsmiljölagen - samverkan mellan parterna – inte alltid harmoniserar med rådande lagstiftning. Därför förekommer det arbetsplatser där ingen tillser att de arbetsmiljöansvariga gör det dem är skyldiga att göra för att säkerställa en bra arbetsmiljö. Detta resulterar ofta i att arbetsmiljön blir lidande.

Önskvärt läge:

Både på och bakom scen ska det vara säkert och tryggt för musiker att vistas. Arbetsgivarna ska ta det fulla ansvaret för arbetsmiljön och är skyldiga att hitta eventuella risker på arbetsplatserna och åtgärda dessa.

Många musiker saknar en fast arbetsplats och behöver därför lita på att arrangörerna tar sitt arbetsmiljöansvar på allvar. Detta gör det också synnerligen viktigt att kontrollerande myndigheter ofta och noggrant ser över arbetsmiljön på de ställen som anlitar musiker. Det finns svårigheter för de regionala skyddsombuden, där intentionen med arbetsmiljölagen - samverkan mellan parterna – inte alltid harmoniserar med rådande lagstiftning. Därför förekommer det arbetsplatser där ingen tillser att de arbetsmiljöansvariga gör det de är skyldiga att göra för att säkerställa arbetsmiljön.

För att lyckas säkerställa arbetsmiljön för musiker så behöver samtliga arrangörer få kunskap och utbildning. För att anlita musiker skulle det krävas en utbildning inom arbetsmiljö specifikt riktat mot evenemangsbranschen. Utbildningen bör utformas tillsammans med organisationer med god inblick i musikens arbetsliv och leda till medvetenhet och kunskap för att kvalitetssäkra musikens arbetsplatser. Utbildningen bör hantera arbetsmiljöfrågor i stort som exempelvis logeutrymme, mat och arbetstider men även frågor om diskriminering, jämställdhet och sexuella trakasserier.

Utbildningen bör leda till en överenskommelse kring handlingsplaner och policy gällande arbetsmiljön för aktuell spelplats och ses som ett tillstånd för att få arrangera musikevenemang.

Medel bör öronmärkas för denna insats och regelverk bör ses över.

Musikerförbundet kräver att

- Kontrollerande myndighet ges större möjlighet att kontrollera arbetsmiljön på ställen med livemusik
- Skyddsombudens ställning stärks på arbetsplatserna både för frilansare och anställda
- Arbetsmiljölagen ses över så att den harmoniserar med de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden
- Arbetsmiljöverket ges möjlighet att ge påföljder då uppdragsgivare inte följer antagen arbetsmiljöpolicy
- Ett tillstånd för att anlita musiker inrättas, som ges till uppdragsgivare efter genomgången arbetsmiljöutbildning

8. Sexuella trakasserier

Bakgrund:

2017 briserade #metoo över hela världen. Plötsligt vågade kvinnor kliva fram och berätta om vad de varit med om och utsatts för. Inte minst inom musikbranschen. I Sverige fick vi genom #närmusikentystnar och #visjungerut vetskap om oacceptabelt maktmissbruk och tystnadskulturer. Oavsett genre eller graden av etablering möter många kvinnliga musiker och artister en förminskande jargong, sexistiska attityder och fördomar.

Problembild:

I musikbranschen ska det råda nolltolerans mot sexuella trakasserier. Ingen ska behöva bli kränkt eller utsatt för övergrepp vare sig på fritiden eller på jobbet. Ingen ska behöva ställa upp på kränkande villkor för att kunna arbeta och förverkliga sina ambitioner i musikbranschen. För att nå dit måste varje person och aktör som verkar i musikbranschen motarbeta fördomar och sexism och de strukturer som ger den spelrum.

Ett stort problem för musiker som blivit utsatta för kränkningar är också att många ändå måste fortsätta arbeta med den som kränkt då arbetsmarknaden är relativt liten. Det kan vara svårt att vara anonym. Den anställde eller uppdragstagaren som anmäler kan sedan straffas genom repressalier och kanske gå miste om framtida bokningar och arbetstillfällen.

Önskvärt läge:

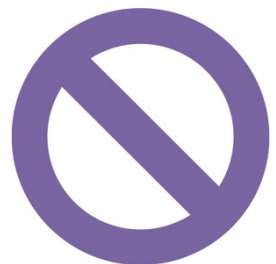
Arbetsplatserna inom musikbranschen ska vara som vilka arbetsplatser som helst i det svenska samhället - lika trygga och säkerställda och fria från kränkningar och sexuella trakasserier. Genom att utbilda och tydliggöra går det att skapa förändring. Det skulle kunna skapas ett certifierande system för de organisationer och företag som ansluter sig till denna överenskommelse i stil med Musiksveriges manifest.

Arbetsmiljöverket borde stötta musikbranschens skyddsombud mer genom att uppmana till att anmäla förekomsten av sexuella trakasserier och kränkningar. Inte minst möjliggöra att den som gör anmälan ska garanteras anonymitet och inte utsättas för repressalier. När musikbranschen präglas av en tystnadskultur är det lätt att acceptera den rådande situationen. Med information kan vi uppmana alla till att vara uppmärksamma och anmäla det vi ser och upplever.

Varje arbetsplats och arrangör som har mer än tillfällig verksamhet bör ha en policy för sexuella trakasserier, kränkningar och övergrepp samt en handlingsplan för hur man som arbetsgivare agerar om något sådant ändå skulle inträffa.

Musikerförbundet kräver att

- En nolltolerans mot sexuella trakasserier efterlevs på alla arbetsplatser
- Skyddsombudens ställning stärks på arbetsplatserna både för frilansare och anställda
- Varje återkommande uppdragsgivare har en policy och handlingsplan mot sexuella trakasserier, kränkningar och övergrepp
- Jämställdhetsmyndigheten får ett uppdrag att utbilda kollektivavtalsparter, organisationer och företag inom musikbranschen

9. Diskriminering

Bakgrund:

Diskriminering på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt är tyvärr vanligare än vi tror. Undersökningar vid Karlstad Universitet har visat att redan vid 45 års ålder upplever 1/3 att de utsätts för ålderism vid anställningssituationer. Har du ett utomeuropeiskt ursprung eller ett namn med utländsk härkomst kan många vittna om svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Fortfarande har svenska vita män det numerära övertaget i musikbranschens styrelserum, även om det viktiga förändringsarbetet att öka mångfalden fortgår.

Problembild:

Ett mer öppet, större och inkluderande musikliv med friska välmående arbetsplatser kan bara åstadkommas genom just mångfald och jämställdhet. För att alla ska kunna verka på lika villkor och förverkliga sina ambitioner i musikbranschen krävs det en del förändringar.

Att kräva att arbetsgivare och arrangörer ska utbilda sig inom diskriminering borde vara en självklarhet. Diskrimineringslagen är tydlig med vad som gäller. Människor som utsätts för diskriminering måste veta vart de kan vända sig och att de har rätt att anmäla detta.

En annan sak är att markera är var acceptans-gränsen ska gå. Ord formar vårt sätt att tänka och hjälper till att skapa vår världsbild och vårt samhälle. Att som upphovskvinna eller icke-binär ständigt mötas av ordet upphovsman i Upphovsrättslagen, kan upplevas som kränkande och diskriminerande. Fler och fler upphovsrättsorganisationer som exempelvis STIM, SKAP och SAMI använder numera det inkluderande ordet Upphovsperson som benämning. Musikbranschen har uphovspersoner från alla könstillhörigheter och detta bör speglas i Upphovsrättslagen. Det är dags att lagstiftningen uppdateras efter verkligheten.

Detta gäller även i många andra sammanhang med könskodade benämningar:

- upphovsperson i stället för upphovsman
- förtroendevald i stället för förtroendeman
- diskrimineringsombud i stället för Diskrimineringsombudsmannen
- likabehandlingsombud i stället för Jämställdhetsombudsmannen
- barnombudet i stället för Barnombudsmannen

Förändringar har redan börjat slå igenom internationellt. På FIM's (International Federation of Musicians - samarbetsorganisation för världens musikfackförbund) årsmöte våren 21 togs ett beslut om att använda Chairperson istället för Chairman.

Önskvärt läge:

I musikbranschen skall det råda nolltolerans mot diskriminering. Ingen ska behöva missgynnas eller bli kränkt enligt diskrimineringslagen på arbetet eller på fritiden.

Det som skall styra var och ens möjligheter i yrkeslivet är kompetens och förmåga. Vi vill se ett musikliv där varje professionell musikutövare har samma självklara rätt att ta plats, utöva sitt yrke och använda sin kompetens oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder.

Könsneutrala inkluderande benämningar på myndigheter och i lagtexter lär oss alla från grunden att vårt samhälle bygger på att alla människor är lika mycket värda.

Musikerförbundet kräver att

- Din könstillhörighet, etnicitet eller andra diskrimineringsgrunder inte ska påverka dina möjligheter att verka i musikbranschen eller på arbetsmarknaden
- Varje arbetsplats och arrangör utbildas och har en likabehandlingsplan / diskrimineringspolicy för att hantera kränkningar och orättvist bemötande enligt Diskrimineringslagen
- Könskodade benämningar i lagar och myndighetsnamn byts ut till könsneutrala